

Μια πρώτη ιδέα για το πώς ήταν το νησί της Καλυψώς (το τοποθετούσαν στη μετέπειτα Γαύλο, νησάκι πλάι στη Μάλτα, αλλά κι ακόμα πιο πέρα, σε νησάκι στη μεσογειακή πλευρά του Γιβραλτάρ) , ο ποιητής της Οδύσσειας βάζει τη θεά Αθηνά να δίνει από τα ξεκίνημα κιόλας του έπους (α 52 κ.ε., πάντα σε μετάφραση Αργύρη Εφταλιώτη):

«Σε κυματόζωστο νησί, στις θάλασσας τ' αφάλι,

νησί δεντράτο που θεά την κατοικιά της έχει».

Η νύμφη ζούσε σε μια σπηλιά που ο ποιητής βρήκε την ευκαιρία να περιγράψει, μαζί με το γύρω παραδεισένιο τοπίο, όταν ο Δίας έστειλε τον Ερμή να της μιλήσει (ε 57 κ.ε.):

«Ξύλα περίσσια στη γωνιά, κέδροι και θυές σκισμένες,

που μοσκοβόλαε το νησί παντού απ' τη μυρουδιά τους.

Στον αργαλειό της ομπροστά γλυκοτραγούδαε εκείνη,

και το πανί της ύφαινε με τη χρυσή σαγίτα.

Τριγύρω δάσια φουντωτά με σκλήθρους και με λεύκες,

και μυρωδάτα ανάμεσα στεκόνταν κυπαρίσσια.

Λογής πυκνόφτερα πουλιά κουρνιάζανε στα δέντρα,

στρίγγλες, γεράκια, και μαζί φωναχτερές κουρούνες

της θάλασσας, που χάιρονταν να ζούνε στα νερά της.

Και γύρω στις βαθιές σπηλιές της νύφης απλωνόταν

ήμερο κλήμα θαλερό, σταφύλια φορτωμένο*

αράδα βρύσες τέσσερις άσπρο νεράκι χύναν,

κοντά κοντά μα καθεμιά κι αλλού κατρακυλούσε.

Πλάγι λιβάδια μαλακά με σέλινα και βιόλες...».

Σ' αυτόν τον ονειρεμένο τόπο έριξε τον Οδυσσέα ο Δίας μετά τον αφανισμό των συντρόφων που του είχαν απομείνει. Ο ήρωας είχε την ευτυχία να χαιρετά τον έρωτα της πανέμορφης Καλυψώς που τον αγάπησε από την πρώτη στιγμή. Όμως, με το πέρασμα του χρόνου, ο Οδυσσέας άρχισε να νοσταλγεί το νησί του και το σπίτι του. Λαχταρούσε να δει τον καπνό που ανεβαίνει από τις πυροστιές του τόπου του («καπνόν αποθρώσκοντα», α 58). Μάταια η Καλυψώ του ζητούσε να μείνει για πάντα κοντά της, με αντάλλαγμα να του χαρίσει αθανασία και αιώνια νεότητα. Χωρίς πλοίο και ναύτες, ο Οδυσσέας ένωθε αιχμάλωτος σε ξένο μέρος. Κατέβαινε στην παραλία και θλιμμένος αγνάντευε το πέλαγος. Επέστρεφε στη σπηλιά της Καλυψώς τη νύχτα. Η νύμφη τον κρατούσε χωρίς την θέλησή του κι ο θεός Ποσειδώνας αντιδρούσε στην επιστροφή του στην Ιθάκη, θυμωμένος που ο ήρωας είχε τυφλώσει τον γιο του, τον Κύκλωπα Πολύφημο.

Ήταν ο όγδοος χρόνος του Οδυσσέα στο νησί της Καλυψώς. Και ο Ποσειδώνας έλειπε από τον Όλυμπο, σε ταξίδι στην χώρα των Αιθιοπών. Η θεά Αθηνά έθεσε το ζήτημα σε συνέλευση των θεών. Συμφώνησαν όλοι πως ώρα ήταν ο ήρωας να γυρίσει στην Ιθάκη. Ο Δίας έστειλε τον Ερμή στην Καλυψώ, να της μεταφέρει την εντολή του να αφήσει τον Οδυσσέα ελεύθερο. Μάταια η νύμφη διαμαρτυρήθηκε και καταλόγισε στους θεούς ζήλια. Τις εντολές του Δία δεν είχε δικαίωμα να αμφισβητήσει κανένας.

Μόλις έφυγε ο Ερμής, η Καλυψώ κατέβηκε στην παραλία να πει τα νέα στον Οδυσσέα. Δεν του αποκάλυψε ότι υπήρχε θεϊκή εντολή αλλά του ανακοίνωσε πως με δική της απόφαση του επέτρεπε να φύγει. Ο ήρωας ξαφνιασθηκε. Οχτώ χρόνια συναντούσε την άρνησή της. Πώς και άλλαξε απόφαση στα ξαφνικά; Μήπως του έστηνε κάποια παγίδα; «Μάρτυρες γη και ουρανός και τα νερά που χύνονται στον Άδη από τη Στύγα», τον φοβερό όρκο των θεών, ορκίστηκε η Καλυψώ ότι καμιά κακιά σκέψη δεν περνούσε από το μυαλό της. Απλά, το πήρε απόφαση μια και εκείνος νοσταλγούσε την Πηνελόπη, παρ' όλο που την θεωρούσε κατώτερή της στην όψη και στην ομορφιά. Ο Οδυσσέας διαβεβαίωσε την Καλυψώ ότι δεν έμπαινε ζήτημα σύγκρισης και πως αυτός απλά νοσταλγούσε να γυρίσει στον τόπο του. Ήρωας και νύμφη «πλαγιάσανε μαζί και κρυφαγκαλιαστήκαν».

Από το επόμενο πρωί, ο Οδυσσέας ρίχτηκε με τα μούτρα στην δουλειά, χρησιμοποιώντας τα εργαλεία που η Καλυψώ του προμήθευσε: Πελέκι δίκοπο, σκεπάρνι ακονισμένο και τρυπάνι. Ο Οδυσσέας έριξε είκοσι δέντρα κι άρχισε να φτιάχνει μια σχεδία. Σε τέσσερις μέρες ήταν έτοιμη. Της πέρασε και πανί που η Καλυψώ ύφανε. Την πέμπτη μέρα, η νύμφη «τον έλουσε, τον έντυσε με ρούχα μυρωμένα, του 'βαλε ασκί μαύρο κρασί, νερό σε ασκί μεγάλο, του γέμισε σακί θροφές και διαλεχτά προσφάγια και πρύμο του 'στειλε απαλό κι απείραγο» άνεμο.

Ο Οδυσσέας ξανοίχτηκε στο πέλαγος λευτερωμένος.

(τελευταία επεξεργασία, 20 Μαΐου 2022)

